

UNIVERSIDAD MIGUEL HERNÁNDEZ DE ELCHE
ESCUELA POLITÉCNICA SUPERIOR DE ORIHUELA

Master Universitario Oficial de
Agroecología, Desarrollo Rural y Agroturismo

ESTUDI DE CREACIÓ D'UNA ASSOCIACIÓ
PER AL DESENVOLUPAMENT DE LA
RAMADERIA EXTENSIVA I ECOLÒGICA
EN LES COMARQUES CENTRALS
VALENCIANES

TRABAJO FIN DE MASTER

Septiembre – 2015

AUTOR: Anna Gomar Faus

DIRECTOR/ES: Gema Romero Moraleda
José Ramón Díaz Sánchez

Se autoriza al alumno **Dña. Anna Gomar Faus** a realizar el Trabajo Fin de Máster titulado: **“Estudi de creació d'una associació per al foment i desenvolupament de la ramaderia extensiva i ecològica en les Comarques Centrals Valencianes”**, bajo la dirección de Dña. Gema Romero Moraleda y la codirección de D. José Ramón Díaz Sánchez, debiendo cumplir las directrices para la redacción del mismo que están a su disposición en la asignatura.

Orihuela, 14 de abril de 2015

Fdo.: Gema Romero Moraleda

Directora del Master Universitario en Agroecología, Desarrollo Rural y Agroturismo

**MASTER UNIVERSITARIO OFICIAL DE
AGROECOLOGÍA, DESARROLLOR RURAL Y
AGROTURISMO**

VISTO BUENO DEL TRABAJO FIN DE MÁSTER

CURSO 2014/2015

Director/es del trabajo
Gema Romero Moraleda José Ramón Díaz Sánchez

Dan su visto bueno al Trabajo Fin de Máster

Título del Trabajo
Estudi de creació d'una associació per al foment i desenvolupament de la ramaderia extensiva i ecològica en les Comarques Centrals Valencianes
Alumno
Anna Gomar Faus

Orihuela, a 9 de septiembre de 2015

Firma/s directores/es trabajo

MASTER UNIVERSITARIO OFICIAL DE AGROECOLOGÍA, DESARROLLO RURAL Y AGROTURISMO

REFERENCIAS DEL TRABAJO FIN DE MÁSTER

Título: Estudi de creació d'una associació per al desenvolupament de la ramaderia extensiva i ecològica en les comarques centrals valencianes.

Modalidad: Caso Práctico

Autor: Anna Gomar Faus

Director/es: Gema Romero Morales y José Ramón Díaz Sánchez

Convocatoria: Septiembre 2015

Número de referencias bibliográficas: 20

Número de tablas: 8

Número de figuras: 1

Palabras clave: ganadería extensiva, desarrollo rural, soberanía alimentaria

RESUMEN:

L'objectiu d'este treball és realitzar l'estudi de la creació d'una associació sense ànim de lucre per al foment i desenvolupament de la ramaderia extensiva i ecològica en els comarques centrals valencianes. Les espècies animals seran principalment l'oví i el cabrum, podent integrar-se altres espècies ramaderes com la porcina i l'avícola.

En un primer pas es realitzarà un anàlisi de la situació actual de la ramaderia ovina i caprina de la zona, la realitat social i econòmica d'estes comarques així com la situació actual de crisi econòmica i social a nivell estatal que afavorirà el naixement i consecució d'esta associació. Es localitzaran les necessitats d'este sector, a les quals esta associació busca donar resposta i es concretaran els principals objectius i les accions a desenvolupar. Amb esta finalitat, es descriuen les diferents fases necessàries per posar en marxa l'associació: des dels passos legals i amb l'administració per a registrar-se com associació (redacció d'estatuts, etc...) fins la programació de les diferents activitats que cobriran els objectius de l'associació i les fonts de finançament previstes.

ESTUDI DE CREACIÓ D'UNA ASSOCIACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT DE LA RAMADERIA EXTENSIVA I ECOLÒGICA EN LES COMARQUES CENTRALS VALENCIANES

“Nos enorgullecemos de ser lo que somos, no queremos migrar forzosamente a las ciudades o al extranjero. Queremos seguir cumpliendo nuestro papel fundamental: alimentar a la humanidad con nuestro trabajo, nuestros saberes y nuestros bienes naturales, asegurando que el derecho a la alimentación se cumpla para todos y todas sin excepción, y que la Madre Tierra sea cuidada mientras de ella obtenemos sustento”

Francisca Rodríguez

Representante de ANAMURI

(Asociación Nacional de Mujeres Rurales e Indígenas de Chile) y de La Vía Campesina.

“Cada vegada que una dona major, o un vell llaurador o pastor de la nostra ruralia mor, és com si una petita biblioteca s'esfondrés o esclatés en flames” Bernat Capó

ÍNDEX

Resum	8
1. Introducció	9
1.1 Situació socioeconòmica en la zona d'influència de l'associació	11
1.2 Situació socioeconòmica del sector oví i cabrum	16
1.3 Característiques de la ramaderia en l'àrea d'influència de l'associació	18
1.4 Un exemple d'èxit: l'Escola de Pastors de Catalunya	21
2. Objectius	22
3. Metodologia	22
3.1 Definició de l'àmbit d'actuació	22
3.2 Definició dels objectius de l'associació	22
3.3 Tràmits a realitzar	23
3.4. Anàlisi DAFO	23
4. Desenvolupament del treball	24
4.1 Àmbit d'actuació	24
4.2 Objectius principals de l'associació	27
4.3 Activitats previstes	30
4.4 Tràmits administratius per a la creació de l'associació	33
4.5 Finançament	34
4.6 Estudi de viabilitat	35
4.7 Anàlisi DAFO de l'associació	39
5. Conclusions	46
6. Bibliografia	47

Resum

L'objectiu d'este treball és realitzar l'estudi de la creació d'una associació sense ànim de lucre per al foment i desenvolupament de la ramaderia extensiva i ecològica en els comarques centrals valencianes. Les espècies animals seran principalment l'oví i el cabrum, podent integrar-se altres espècies ramaderes com la porcina i l'avícola.

En un primer pas es realitzarà un anàlisi de la situació actual de la ramaderia ovina i caprina de la zona, la realitat social i econòmica d'estes comarques així com la situació actual de crisi econòmica i social a nivell estatal que afavorirà el naixement i consecució d'esta associació. Es localitzaran les necessitats d'este sector, a les quals esta associació busca donar resposta i es concretaran els principals objectius i les accions a desenvolupar. Amb esta finalitat, es descriuen les diferents fases necessàries per posar en marxa l'associació: des dels passos legals i amb l'administració per a registrar-se com associació (redacció d'estatuts, etc...) fins la programació de les diferents activitats que cobriran els objectius de l'associació i les fonts de finançament previstes.

1. Introducció

En els últims anys està tornant a prendre protagonisme la qüestió de l'autosuficiència alimentària. Lluny queda ja l'època on gran part de la població obtenia els seus mitjans de subsistència gràcies a l'explotació de xicotetes unitats de producció (masos en la zona d'El Comtat i l'Alcoià, per exemple). Al nostre país, des de l'època dels seixanta i setanta, la globalització ha fet un salt qualitatiu que ha comportat la destrucció de les xarxes tradicionals de producció i consum per a donar pas a xarxes transnacionals, basades en una font d'energia excepcional: el petroli. Gràcies a l'ús extensiu dels derivats del petroli, les distàncies entre els punts de producció i consum s'han acurtat. Anteriorment l'inici de la fabricació d'un producte començava en un lloc determinat i l'acabat del mateix tenia lloc en un entorn molt proper. Ara el procés de fabricació d'un producte pot començar en un país asiàtic, acabar en Austràlia per a ser consumit en els EEUU o Europa. Aquest fet unit a les darreres crisis alimentàries (encefalopatia bovina espongiforme, grip aviària, dioxines, etc...) ha generat una certa alarma entre els consumidors que cada vegada més demanen saber com i on ha estat produït els queviures que arriben a les seues taules.

Cal aprofitar aquest fenomen que està començant a entrar amb força a l'Estat Espanyol per tal d'empoderar als productors i productores i que siguin ells els qui prenguen les decisions de quin sistema de producció volen emprar i quins canals de distribució utilitzar per fer arribar els seus productes als consumidors. Així sensibilitzar a la societat consumidora de la importància del consum de productes locals i ecològics en la presa de decisió a l'hora de comprar un producte o un altre. És en este punt on l'associació tindria la seua màxima rellevància, com més endavant veurem.

Ramaderia Ecològica

La ramaderia ecològica és aquella ramaderia que està íntimament lligada a la terra i que posa en primer lloc el benestar animal per davant de la maximització de la productivitat. La paraula ecologia prové del grec Oikos, que significa casa o lloc on s'habita, i de logos que significa estudi; i s'interpreta com l'estudi de les interaccions entre organismes i entre aquests i l'ambient que els rodeja. Aquest concepte pren rellevància als països desenvolupats, els quals han legislat unes normes per a situar/diferenciar les produccions ramaderes dins o fora de l'ecologia. En les darreres dècades la creixent preocupació de la població sobre les conseqüències socials i mediambientals del consum, està fent plantejar la viabilitat a llarg termini de la ramaderia intensiva actual. Els països desenvolupats tenen la intenció d'alimentar el

món a partir de la seva elevada producció, però aquest plantejament conté considerables problemes econòmics, socials i ambientals (com la degradació del sòl, l'atmosfera, els recursos hídrics, degradació de la diversitat genètica i de contaminació dels éssers vius). Aquests i d'altres aspectes han portat a molta gent a plantejar que el sistema actual no compleix els criteris de sostenibilitat. Grangers i investigadors de tot el món proven de formular propostes per obtenir produccions sostenibles, el que ha derivat en l'ecologia. Es creu que és un dels pilars i respon a les necessitats presents sense comprometre la capacitat de les futures generacions de respondre a les seves (Gro Harlem Brundtland, Rio de Janeiro 1987). És una filosofia basada en la viabilitat econòmica de l'activitat i en l'enteniment de l'impacte a llarg termini sobre el medi i les altres espècies. Sistemes que reduïxquen la degradació ambiental, mantinguen la productivitat agrícola, promoguen la viabilitat econòmica, tan a curt com a llarg termini i mantinga comunitats rurals i qualitat de vida (Francis i Youngberg, 1990).

Segons el Reglament (CE) 834/, la ramaderia ecològica és aquella que té com a finalitat assegurar un sistema viable de gestió agrari que respecte sistemes i cicles naturals, preserve i millore la salut del sòl, l'aigua, les plantes i els animals i l'equilibri entre ells. Contribuir a assolir un alt grau de biodiversitat, un ús responsable d'energia i recursos naturals. Complir les normes de benestar animal i respondre a les necessitats de comportament de cada espècie. Obtenir productes d'alta qualitat que responguen a la demanda dels consumidors mitjançant processos que no perjudiquen el medi ambient, la salut humana, la salut i el benestar dels animals ni la salut de les plantes. Els seus principis generals són: disseny i gestió adequats dels processos biològics que utilitzen recursos naturals propis del sistema ecològic, que desenvolupen cultius i una producció ramadera vinculats al sòl, que excloguen l'ús d'Organismes Modificats Genèticament (OMG) i productes produïts a partir de o mitjançant OMG, llevat de medicaments veterinaris i que estiguen basats en l'avaluació de riscos, i en l'aplicació de mesures cautelars i preventives, si procedeix. Restricció dels recursos externs. En cas necessari o si no s'apliquen els mètodes i pràctiques adequades de gestió esmentades es limitaran a mitjans procedents de la producció ecològica, substàncies naturals o derivades o fertilitzants minerals de baixa solubilitat. Estricta limitació de l'ús de mitjans de síntesi en casos excepcionals.

Ramaderia Extensiva

Es caracteritza per formar part d'un ecosistema natural modificat pels humans i té com a objectiu la utilització del territori d'una manera perdurable. És una ramaderia

sotmesa als cicles naturals, manté sempre una relació àmplia amb la producció vegetal de l'entorn al qual pertany i té la necessitat de llegar a les generacions següents tots els elements del sistema que els circumda en un estat igual o millor. En definitiva, es considera extensiva l'explotació ramadera que per a l'alimentació del bestiar aprofita les pastures procedents de prats, armenteres, herbes i rostolls, ja siguin propis, aliens o comunals, de manera permanent o temporal. Aquest tipus de ramaderia té com a avantatges el fet que afavoreix la conservació del medi ambient i que no necessita una gran inversió; però com a inconvenients té una menor eficiència i que no satisfà la demanda del mercat. Entenent aquest mercat com l'actual agroindustrial de màxima productivitat.

La ramaderia extensiva és una opció econòmica que ajuda a fixar a la població i mantenir el teixit social en àrees que per la naturalesa difícil del medi, manquen d'altres alternatives productives.

S'està demostrant la importància que aquesta activitat té en el manteniment de certs ecosistemes de gran valor natural. I de quina manera l'abandonament de l'activitat ramadera comporta el deteriorament o la pèrdua d'hàbitat de notable interès i singularitat ecològica. Les pastures seminaturals formen part d'un llarg procés on l'activitat humana i la presència de ferramentes de maneig com el reg, les sembres, el pastoreig o la sega han forjat un paisatge en mosaic que d'una altra manera no existiria. D'altra banda, el pastoreig contribueix a generar masses forestals amb menys material combustible i consegüentment, espais naturals amb menor probabilitat, freqüència i intensitat d'incendis forestals. A més de generar productes alimentaris saludables i d'una elevada qualitat, la ramaderia extensiva contribueix de manera eficaç a incrementar la matèria orgànica i a conservar la coberta vegetal dels sòls més pobres. Tot això resulta especialment rellevant si també tenim en compte l'impacte sobre els hàbitats i la diversitat en aquelles zones on s'ha apostat per la intensificació en la producció agroramadera (García Fernández, J).

1.1 Situació socioeconòmica en la zona d'influència de l'associació

Les Comarques Centrals Valencianes (CCV) estan definides com el territori que inclou les comarques de la Marina Alta, la Safor, la Vall d'Albaida, la Costera, El Comtat, l'Alcoià, i més darrerament la Canal de Navarrés. Els antecedents històrics són difusos i poden ser diversos. Hi ha qui parla de les antigues governacions enllà del riu Xúquer, amb Dénia i Xàtiva com a les capitals al voltant de les quals s'han anat teixint noves realitats urbanes i comarcals. El fet és que la inèrcia econòmica, la proximitat de les seues capitals i una progressiva millora de les comunicacions intracomarcals han anat configurant alguns trets característics que han fet que

creixera l'interès per estudiar la realitat de les CCV, malgrat que la divisió provincial imposada per l'administració borbònica de finals del segle XIX, frustrés qualsevol idea d'unitat administrativa per a les CCV. L'existència d'una activitat econòmica com el tèxtil (llana), present a bona part de les comarques, ha ajudat a plantejar la qüestió en les darreres dècades.

Va ser en un debat organitzat l'any 1992 pel CEIC Alfons el Vell a Gandia quan es presentà la idea de treballar per una major coordinació intermunicipal i territorial en l'àmbit de les Comarques Centrals Valencianes (CCV). No obstant això, els primers anys (1992-1996) es debateren entre l'estancament del projecte i el seu impuls cultural; de fet, sols el món cultural, i especialment la revista Espai Obert, semblaren treballar amb la idea de CCV. Així, no és fins uns anys després quan la idea d'agrupar les CCV sota una mateixa entitat territorial comença a prendre força, fent-se patent aquest fet en 1997, quan la Unió Europea aprovà i donà suport a la idea d'aquest projecte intercomarcal mitjançant el projecte CONCERCOST11, dins del programa TERRA. Aquest fet féu possible que a 1999 es constituís el Consorci per a la promoció, el desenvolupament econòmic sostenible i l'ordenació territorial de les Comarques Centrals Valencianes, i en 2001 es presentava El Plan de Promoción Socioeconómica y de Ordenación Territorial de las Comarcas Centrales Valencianas, tot i que no va tenir aplicació en cap moment.

Les CCV responen a l'agrupació en una mateixa entitat de les set següents comarques: la Costera, la Safor, la Vall d'Albaida, l'Alcoià, el Comtat, la Marina Alta i La Canal de Navarrès. Aquesta agrupació comarcal no és una agrupació a l'atzar. Característiques comunes del medi físic, històriques, socials i, fins i tot, econòmiques són les que han conduït diferents autors a interpretar aquest territori com un espai que pot ser estudiat, tractat i planificat com una àrea única.

Les CCV han duplicat la seva població durant l'últim segle. Aquest fet, però, no és homogeni en tot el territori, ja que les dades varien significativament entre les comarques de la costa i les de l'interior. Així, les comarques d'interior presenten xifres de població, creixement i densitat significativament inferiors a les de la costa. L'arribada de jubilats europeus, especialment a la Marina Alta, ha tingut diverses repercussions sobre el territori. A més d'augmentar-ne la població i, per tant, les xifres de densitat, ha contribuït a augmentar-ne la taxa d'envelliment. D'altra banda, aquest fet migratori, del qual encara no se sap què va ser primer, si l'ou o la gallina, ha esdevingut bucle de retroalimentació positiva que ha coincidit amb l'augment espectacular en el nombre d'habitatge construït, especialment a les comarques costaneres.

Els resultats del mercat de treball evidencien un cert equilibri territorial pel que fa als llocs de treball. L'índex d'autocontenció, mostra que, en l'àmbit de les CCV, els llocs de treball es reparteixen de forma més o menys equilibrada per tot el territori. Contràriament al que caracteritza una àrea metropolitana, en les CCV no hi ha una ciutat o dues que atrauen treballadors i moltes més que n'exporten. Les CCV poden ser considerades un àmbit econòmic relativament divers; no obstant, aquesta diversitat, respon a l'especialització productiva de cadascuna de les comarques. Així, les comarques d'interior presenten un model econòmic basat en el sector industrial, tot i que els valors actuals res tenen a veure amb els d'èpoques passades; al Comtat i les diferents valls interiors, el sector primari és el que més pes té; i, per últim, el sector de serveis i de la construcció, tot i que s'estenen arreu del territori, tenen un major pes en les comarques de la costa, especialment a la Marina Alta. Pel que fa al turisme, l'empresariat destaca com a principal debilitat de la política turística a tot Espanya les mancances pel que fa a ordenació del territori, el País Valencià no n'és cap excepció (Cervera Arbona, J. Ignasi, 2009).

A continuació cal dedicar un moment a observar les dades d'esta taula i analitzar-les:

Durant la dècada que va de l'any 97 al 2006 la distribució dels usos del sòl al nostre territori s'havia mantingut més o menys estable, on les terres de conreu representaven un 35% del total de la superfície estudiada. El 2012 havia descendit en quasi un 10% la superfície destinada l'agricultura, coincidint en plena època del boom immobiliari.

El terreny forestal, al contrari que l'anterior augmenta en un 3%; és molt probable que part de la superfície agrícola abandonada siga tinguda en compte com superfície forestal en les estadístiques elaborades per la Conselleria.

La superfície dedicada a la pastura disminueix només en un 1%.

Es pot afirmar que el que perd l'agricultura esdevé terreny forestal i altres superfícies.

Malgrat aquesta pèrdua de sòl agrícola, crida l'atenció que en una zona on un 50,35% de la superfície és terreny forestal no hi s'haja desenvolupat de manera més notable la ramaderia extensiva

Taula 1. Distribució general de la terra en la Comunitat Valenciana

(mils d'hectàrees)	Mitja 1997-06	%	2011	%	2012	%
Terres de conreu	818,9	35	674,6	29	670	28,8
Prats i pastures	22,6	1	21,5	0,92	21,2	0,91
Terreny forestal	1.107,20	47,6	1.169,4	50,3	1.171	50,35
Altres superfícies	373,3	16	460	19,7	463	19,9
Total superfície	2.326		2.325,4		2325,4	

Font: *Conselleria d'Agricultura, Pesca i Alimentació*

Si concretem una miqueta més, atenent als resultats obtinguts per a les CCV, el que primer ens crida l'atenció és la pèrdua de superfície tant agrícola com forestal en totes les comarques excepte en la de La Costera on si que es perd superfície forestal però en canvi l'agrícola augmenta lleugerament.

Hem extret una part de la taula 2 per tal de poder apreciar millor les dades de la Comunitat Valenciana i les CCV. A nivell de comunitat, just les hectàrees perdudes de superfície agrícola i forestal han anat a parar a zones artificials. El mateix passa amb les CCV. Aquestes xifres revelen una molt pobra política territorial a la nostra àrea d'actuació on s'ha primat la rajola, que a la llarga ha desembocat en una profunda crisi econòmica, social i cultural; per damunt d'altres valors com la sostenibilitat. La crisi de la construcció ha esdevingut una crisi de valors i ha potenciat el naixement d'alternatives sorgides des de la ciutadania per omplir aquests buits originats. És per tant una oportunitat única per al naixement d'associacions com la que tenim entre mans.

Com hem dit anteriorment, les CCV tenen dos pols oposats, un és la costa i un l'interior. A La Marina i La Safor l'augment en la superfície de sòl artificial ha sigut més acusat que a les altres comarques degut a la seua situació costanera. Queden molts pocs quilometres de costa verges a estes dos comarques.

Taula 2: Evolució en la distribució dels usos del sòl C.Valenciana vs CCV

	Zona artificial		Zona agrícola		Zona forestal				
	Ha	Ocupació (%)	Ha	Ocupació (%)	Ha	Ocupació (%)			
Període	99-00	1990	2000	99-00	1990	2000	99-00	1990	2000
C. Valenciana	39934,73	3,32	5,05	30764,82	45,88	44,56	-927,92	50,47	50,06
CCV	6407,71	4,40	6,32	4001,18	47,11	45,92	2451,18	48,17	47,45

Taula 3: Evolució en la distribució dels usos del sòl a les CCV

	Zona artificial		Zona agrícola		Zona forestal				
	Ha	Ocupació (%)	Ha	Ocupació (%)	Ha	Ocupació (%)			
Període	99-00	1990	2000	99-00	1990	2000	99-00	1990	2000
País Valencià	39934,73	3,32	5,05	-30764,82	45,88	44,56	-927,92	50,47	50,06
El Comtat	426,62	1,36	2,50	-367,96	52,35	51,36	-58,67	46,29	46,14
L'Alcoià	839,21	2,59	4,15	-735,16	42,30	40,93	-104,06	55,11	54,92
La Costera	797,31	2,45	3,97	13,78	47,57	47,59	-811,09	49,98	48,44

La Marina Alta	2041,04	10,06	12,75	-1025,82	40,05	38,70	-1013,28	49,22	47,89
La Safor	1180,19	5,95	8,70	-902,20	48,68	46,58	-272,81	44,07	43,44
La Vall d'Albaida	1123,34	1,89	3,45	-983,82	54,13	52,81	-191,28	43,97	43,74
CCV	6407,71	4,40	6,32	-4001,18	47,11	45,92	-2451,18	48,17	47,45

Font: *CORINE Land Cover project*

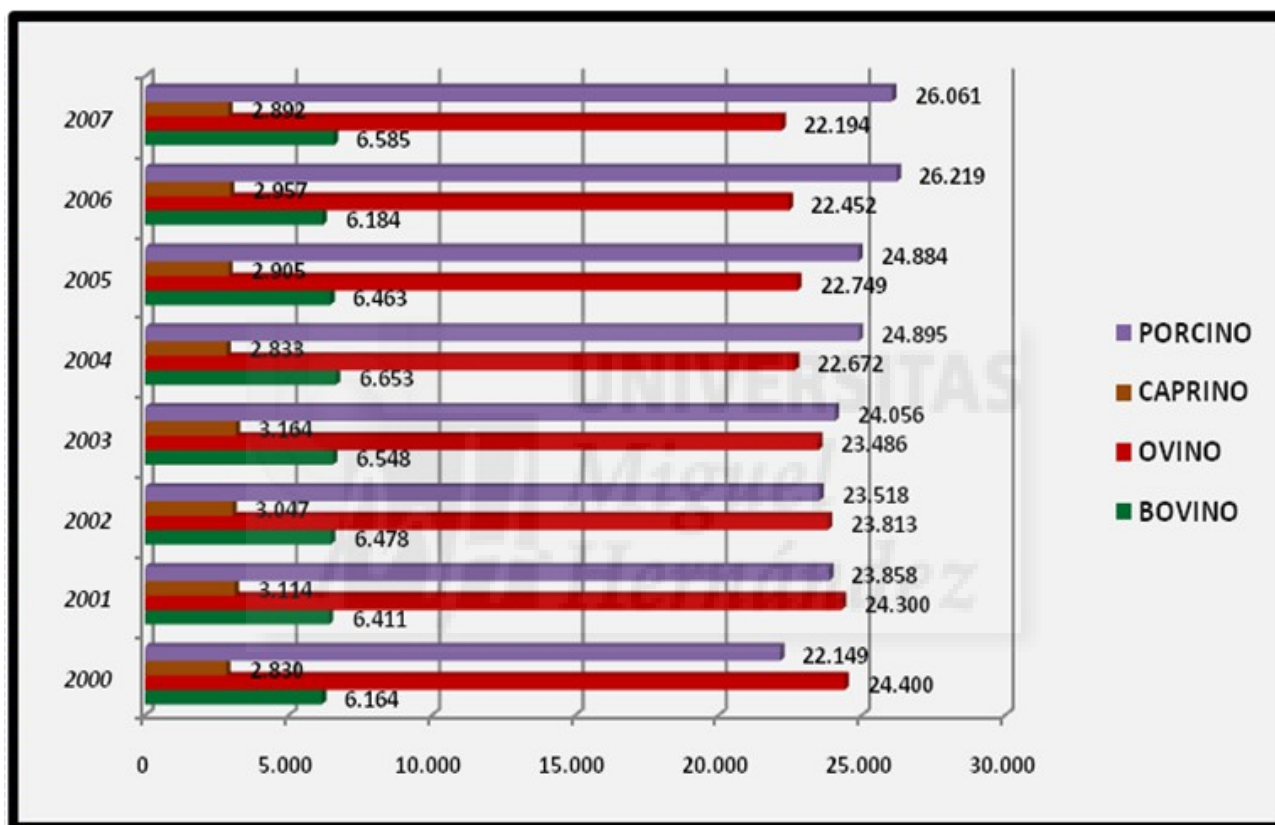
1.2 Situació socioeconòmica del sector oví i cabrum

Segons Gerardo Caja, el sector oví i cabrum viu en l'actualitat una profunda crisi caracteritzada per:

- ajudes econòmiques desacoplades i de valor constant que són qüestionades per la societat
- disminució del cens nacional d'oví i cabrum; aquesta disminució ha sigut major del que s'esperava
- disminució del número d'explotacions, desapareixen les xicotetes explotacions ocasionant un augment del tamany dels ramats, fet que té una repercussió social negativa
- augment dels costos de producció en especial com a conseqüència dels increments en els concentrats i farratges
- petits augments en el preu dels productes (carn i llet). La recent desaparició de les quotes làcties crea una situació d'incertesa en el preu de la llet d'ovella i de cabra
- disminució de la rendibilitat de les explotacions i una major dependència de les ajudes. El Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient (MAGRAMA) ha estimat que el 64% dels ingressos de les explotacions prové de les ajudes, cosa que mostra clarament que el sector no és competitiu.

L'evolució del cens oví a Espanya va romandre pràcticament estable des del 1992 fins l'any 2000, invertint la seua tendència a partir de la reforma de la Política Agrària Comú (d'ara endavant PAC) d'aquell any, moment des del que es mostra un descens progressiu. Aquesta disminució que es va contindre al llarg del 2010, mostra una nova disminució d'efectius durant el 2011 i 2012. L'última dada disponible de cens total de ramat oví (SITRAN) a 1 de gener de 2014 representa 16.573.748 caps, amb una disminució del 0,2% respecte a l'1 de gener de 2013. El cens oví de la C. Valenciana representa el 2% del total a nivell estatal.

Taula 3: Evolució dels sectors ramader a nivell estatal des de l'any 2000 fins el 2007.

Font: *MAGRAMA*.

En aquesta taula es pot observar la disminució constant i progressiva dels efectius de ramat oví i cabrum a nivell nacional.

A nivell estatal, el sector cabrum manté des dels últims 17 anys una evolució relativament cíclica al voltant d'una mitja aritmètica de 3 milions d'exemplars, xifra a la qual s'aproxima significativament el cens actual. Mentre que el sector de l'ovella pateix una baixada generalitzada en el número de caps des de l'any 2000 i que es manté a dia d'avui.

El valor estimat de la producció de carn va suposar en 2011 un total de 979,8 milions

d'euro (dades de Renda Agrària). Pel que fa a la seua importància en el conjunt de les produccions ramaderes, el sector oví i cabrum ha augmentat la seua participació en producció final agrària del 2,1% en 2010 fins el 2,4% en 2011. En el conjunt de les produccions ramaderes incrementa també la seua participació del 6,2% en 2010 fins el 6,5% en 2011. Per tant, s'estima un augment de la renda càrnica del sector en 2011: 15,13% respecte al 2010 (MAGRAMA).

Com veiem però, no totes les notícies que ens arriben del sector són negatives.

1.3 Característiques de la ramaderia en l'àrea d'influència de l'associació

La història revela que, a les comarques centrals valencianes (i en general tot el territori valencià) sempre hi ha hagut una mancança de vocació ramadera dins de l'anomenat sector de l'agricultura. Històricament la ramaderia ha ocupat un lloc molt secundari, d'aprofitament residual, d'ocupació menor, constituint el treball de dones i xiquets en la “recria” duta a terme en el regadiu intensiu (L. Font de Mora, Aspectos de la agricultura valenciana, *Información comercial española*).

Exemple de la minsa tradició ramadera i de lloc de pas de nombrosos ramats per les comarques centrals és la referència més anitga trobada, que data de 1384 “Carta del bovalar del loch de Moncada” ed. de Diaz Manteca “E ací finiren los límits de del dit bovalar encircuint segons los senyals dessús dits, però és romàs de la dita casella tro al dit ametler del dit en Pere Rossinyol primer senyal dret a una via ab tot lo dit camí real roman per assagador dels bestiar allén passant [...] Item seguint lo dit camí real de Muncada que és d'en Gomiç del Collado e seguint la dita orla del dit camí tota vegada ves lo dit loch tro a les parets dels forats, romanint dins bovalar. E fora lo forn de la teula e dinos lo assagador, segons dessús és dit tro en dret de la dita casella ab totes les possessions que y són. (1384, “Carta del bovalar del loch de Moncada”, ed, de Díaz Manteca 1987:374).

Un cens ramader del 1510 revela que hi havia a tot el territori del País Valencià un total de 978.937 caps de bestiar boví, oví, caprí i equí (Ricardo García Angel. La ganadería valenciana en el s.XVI). Aquest cens nomé té en compte aquelles espècies animals que eren moneda de canvi a l'època, així doncs queden excloses les aus, els porcs i les mules. L'autor també assenyala que aquest cens de 1510 no és exhaustiu ja que hi havia molts evasors fiscals que no declaraven el que tenien i també hi ha moltes poblacions que no van voler participar de la dita enquesta.

Si comparem aquest cens amb el més recent i complet de què disposem (Encuestas Ganaderas, Magrama), tenim que al 2012 el cens total ramader al País Valencià era de

1.468.083 caps, dels quals 1.020.129 són porcs. Llavors tenim que entre ovelles, cabres, bòvids i èquids actualment hi ha un cens de 447.954 caps, pràcticament el 50% menys que fa cinc segles. Si bé és cert que mai s'ha caracteritzat la nostra terra per la seua ramaderia, si que resulta evident que hem tingut un passat més ramader que no pas l'actual.

Taula 4: Existències de ramat oví

Any	Alacant	Castelló	València	C. Valenciana	Espanya	%CV/ E
2008	111.715	147.561	147.136	406.412	19.952.282	2,0
2009	108.534	139.759	130.474	378.767	19.718.195	1,9
2010	99.342	136.543	129.289	365.174	18.551.642	2,0
2011	101.810	138.145	120.761	360.716	17.002.721	2,1
2012	91.158	132.012	113.275	336.445	16.339.373	2,1
Xais	22.727	21.875	25.090	69.692	2.777.241	2,5
Sementals	2.396	2.482	2.158	7.036	399.192	1,8
Femelles reproductores	66.035	107.655	86.027	259.717	13.162.940	2,0

Font: *Informe del Sector Agrari. Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente. Encuestas Ganaderas.*

Analitzant l'anterior taula, es dedueix que a la C. Valenciana es segueix amb la dinàmica de l'Estat Espanyol de disminució en el número de caps d'oví a nivell global. Tot i que si ho observem per províncies es pot veure que a Castelló i a Alacant augmenta el cens entre el 2010 i 2011, mentre que a València disminueix.

S'observa una fluctuació molt elevada entre els diferents anys ressenyats a la taula. Així, el descens entre el 2011 i 2012 és molt acusat, especialment a Alacant on es perden 10.000 caps en un any. I a nivell de comunitat se'n perden 30.000 caps. I en

total en sis anys se'n perden 70.000 efectius.

A les CCV actualment, segons dades del RERA es compta amb un efectiu de 26.115 ovelles i 8.164 cabres amb un total de 237 explotacions, dóna una mitja de 144 animals per granja. És una xifra rellevant, i fa pensar que aquesta cabanya unida i organitzada podria tindre molta força a l'hora de la presa de decisions en assumptes de preus de mercat i canals de distribució.

Taula 5: Existències de ramat caprí

Any	Alacant	Castelló	València	C. Valenciana	Espanya	%CV/ E
2008	41.092	26.175	20.698	87.965	2.959.329	3,0
2009	42.652	27.925	25.351	95.928	2.933.782	3,3
2010	37.798	25.227	18.874	81.899	2.903.779	2,8
2011	33.759	23.596	18.259	75.614	2.692.898	2,8
2012	33.096	23.352	16.000	72.448	2.637.336	2,7
Cabrits	5.108	2.878	1.470	9.456	381.749	2,5
Sementals	920	749	632	2.301	85.506	2,7
Femelles reproductores	27.068	19.725	13.898	60.691	2.170.081	2,8

Font: *Conselleria de Presidencia y Agricultura, Pesca, Alimentación y Agua. Informe del Sector Agrario. Ministerio de Agricultura, Alimentación y Medio Ambiente. Encuestas Ganaderas.*

Pel que fa al sector cabrum, observem també fluctuacions elevades entre els diferents anys estudiats, però potser el que més crida l'atenció és la pèrdua de 15.000 caps en sis anys.

El sector caprí de llet en la C. Valenciana es troba en un moment crític. Tot i que existeixen carències estructurals greus que provoquen la manca de competitivitat, degut a que els productors de cabrum no han sigut capaços de reconvertir-se i adaptar-se als nous mercats; el major problema en l'actualitat es deu a dos fronts

clars: un, el setge al que estan sotmesos per l'escalada de preus de les matèries primes utilitzades per a l'alimentació del ramat i dos, els preus excessivament baixos que perceben pel seu treball. Davant aquesta realitat es pot afirmar que el sector cabrum lleter en la C.V. presenta un futur precari, necessitant canvis urgents per a la seua continuïtat (Peris, C. et al 2011).

El sector ramader a les CCV és un sector envellit, on la mitjana d'explotacion

1.4 Un exemple d'èxit: l'Escola de Pastors de Catalunya

En tot l'Estat Espanyol hi ha diferents escoles de pastors i en tots els casos tenen un objectiu més ampli que el de la formació que és posar en valor la professió de pastor i fomentar el relleu generacional. Mitjançant la participació de pastors en un programa formatiu pretenen a més a més ser un espai formal on es recullen, valoritzen i transmeten els coneixements tradicionals dels pastors que han gestionat el territori de manera sostenible. Ajudar a formar i instal·lar un nou model de ramaders-pastors que recuperen elements essencials de la cultura ramadera tradicional amb un major compromís amb els reptes del medi rural i autonomia en tot el cicle de la producció i la comercialització. Facilitar un espai per a la col·laboració i el desenvolupament d'iniciativa de cooperatives. L'oferta formativa de les escoles de pastors compta amb programes intensius per a persones que es vullguen incorporar a l'activitat ramadera pastoril i altres més especialitzats, de menor duració, per a ramaders en actiu. En els primers té un elevat pes la formació pràctica, front a la formació teòrica i la durada de les pràctiques en explotació oscil·la entre dos i quatre mesos.

L'Escola de Pastors de Catalunya neix el 2009 al Pallars Sobirà amb l'objectiu, en una primera etapa de garantir el relleu generacional de les explotacions ramaderes de muntanya mitjançant la incorporació de joves a l'activitat, la gestió sostenible de les explotacions i la dinamització del sector fent-lo viable econòmicament. A partir del 2010 s'estén per tot el territori rural català, establint-se seus d'aquesta escola a diferents punts de la geografia catalana. Suposa un model formatiu que permet la incorporació de persones que no provenen del sector ramader i el foment d'una nova agricultura, els valors de la qual són la conservació de la biodiversitat, el patrimoni i la qualitat de vida de les persones; i paral·lelament, valoritze les produccions locals mitjançant la venda directa, tancant el cicle productiu.

La part formativa de l'escola consta de dos parts: una teòrica d'un mes i una pràctica de quatre mesos. En la part teòrica els alumnes aprenen

Recentment han fet un estudi dels resultats assolits després dels sis anys de vida de

l'escola i són 233 sol·licituds, 102 alumnes (49%) dels quals 90 (88%) van finalitzar els estudis i d'estos 49 (63%) han trobat una feina vinculada a la professió i 10 en projecte. Dels alumnes vinculats a la professió 17 es dediquen a la ramaderia ecològica, 19 assalariats a casa de pagès, 9 pastors de muntanya i 4 a l'agricultura ecològica. Compten amb 86 finques participants i 121 espais de pràctiques. A més a més de tot això han posat en marxa un servei d'assessorament i un banc de terres en col·laboració amb Terra Franca (entitat de custòdia agrària) que permet l'accés a la terra a aquelles persones que no en tenen.

2. Objectius

Realitzar l'estudi de creació d'una associació per a donar solució a aquesta situació i ser una eina dinamitzadora i potenciadora d'aquesta feina tan antiga i lligada a la terra com és la pastura. Amb aquesta associació es pretén visibilitzar la problemàtica de la profunda crisi econòmica, cultural i social per la qual travessa la ramaderia extensiva a les comarques centrals valencianes, però també arreu de tot el territori i a partir del coneixement d'aquesta, poder actuar-ne amb conseqüència per poder canviar-ho.

3. Metodologia

El present treball s'estructura en dos parts molt diferenciades. Una primera on s'analitzen les característiques socioeconòmiques actuals així com la situació el sector ramader de les CCV, punt de partida que ens revelarà quins seran els objectius de l'associació. I una segona part on s'estudiaran els diferents passos a seguir per tal de crear una associació així com els objectius que es perseguiran i el conjunt d'activitats previstes per assolir els esmentats objectius.

3.1 Definició de l'àmbit d'actuació

L'àmbit d'actuació escollit és la ramaderia ovina i caprina a les Comarques Centrals Valencianes. Aquesta elecció no és a l'atzar. Les CCV per ser lloc de residència de l'autora i per la seua identificació amb aquesta estructura supramunicipal i supracomarcal. I el tipus de ramaderia per ser el camp laboral de l'autora i que coneix a la perfecció, tant com per poder fer-ne un diagnòstic real, a peu de camp, de la realitat que pateix la producció ovina i caprina en aquestes terres.

3.2 Definició dels objectius de l'associació

Afavorir el relleu generacional de les explotacions ovines i caprines de les CCV.

Propiciar un desenvolupament rural i humà sostenible.

Promocionar i desenvolupar la ramaderia extensiva a les CCV.

Cohesionar i aglutinar persones i projectes amb una mateixa finalitat.

No es busca el lucre particular (ni de l'associació ni dels associats) sinó la transformació en la cadena de comercialització.

No es busca el creixement econòmic sinó el benestar de les persones. Un benestar més d'acord amb el post-materialisme (Inglehart, R.) que amb el benestar materialista i econòmic en si mateixa.

3.3 Tràmits a realitzar.

En este punt es recollirà tota la informació necessària referent al procés de sol·licitar l'alta en el registre d'associacions de la Comunitat Valenciana. Per això caldrà anar a una de les oficines PROP i sol·licitar allà quins són els tràmits i documents necessaris.

3.4 Anàlisi DAFO

A partir de totes les dades i informació recollida es farà un anàlisi de les debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats de la hipotètica associació. L'Anàlisi DAFO és un mètode de planificació estratègica per a avaluar les Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats d'un projecte. Consisteix en una anàlisi que diferencia entre els factors interns (fortaleses i debilitats) d'una organització i els factors externs d'aquesta (oportunitats i amenaces). Es tracta d'especificar l'objectiu d'un projecte i la identificació dels factors interns i externs que són favorables i desfavorables per assolir aquest objectiu. La tècnica se li atribueix a Albert Humphrey, a la Universitat de Stanford els anys 1960 i 1970.

- Fortaleses: característiques del projecte (i el seu equip) que li donen un avantatge per a assolir els objectius (o en relació a la resta de projectes).
- Debilitats (o limitacions): són característiques que situen el projecte (i el seu equip) en un desavantatge per assolir els objectius (o en relació a la resta de projectes).
- Oportunitats: oportunitats del medi, externes a l'equip que desenvolupa el projecte, que posen en avantatge l'equip per a assolir el seu l'objectiu.

- Amenaces: elements del medi, externs a l'equip que desenvolupa el projecte, que podrien causar problemes per a assolir l'objectiu.

La identificació dels DAFOs és essencial per al procés de planificació per a la consecució d'un objectiu. Qui pren decisions ha de determinar si l'objectiu és assolible, tenint en compte l'anàlisi DAFO. Si l'objectiu no és assolible, un objectiu diferent ha de ser seleccionat i s'ha de repetir el procés.

4. Desenvolupament del treball

4.1 Àmbit d'actuació

Les comarques centrals valencianes tenen tantes diferències com semblances. Entre les diferències trobem la més evident i és el fet que la Safor i la Marina són comarques de costa, mentre que la resta són comarques d'interior on històricament ha predominat l'agricultura com a font d'ingressos i de mode de vida per als seus habitants. No obstant això, les comarques costaneres també han sigut eminentment agrícoles fins l'arribada del boom del turisme, moment en el qual es va desenvolupar de manera més significativa el sector serveis.

Per posar un exemple, als anys 50 a la Poble del Duc, municipi de la Vall d'Albaida, l'estructura ocupacional era d'un 89% dedicat al sector agrari i un 3,6% al sector secundari. En el 1975, el sector agrari ocupava un 63,1% (un 26% menys) mentre que el sector secundari havia guanyat terreny fins un 21,8%. (Cucó, J. *La tierra como motivo*).

Actualment, i a nivell de comunitat, veiem que el sector serveis ocupa un 73% seguit de la indústria i energia 18,9%, la construcció 8,8% i finalment l'agricultura només amb un 2%.

Aquesta dinàmica de disminució de l'activitat agrícola i ramadera a les CCV s'ha anat perpetuant fins als nostres dies.

Amb una població de 702.608 habitants; el 41,6% dels quals es localitzen a les comarques de la costa Marina-Safor, les CCV representen un 13,7% de la població total del País Valencià. És curiós que a un territori on els usos del sòl es distribueixen com segueix: el 91,39% és sòl no urbanitzable, 4,63% sòl urbà i només un 3,98%

urbanitzable siga una zona on tinga tan poc pes l'agricultura i la ramaderia. Què està fallant? Què ha fallat? Evidentment aquest és un problema amb múltiples causes, però una de molt important ha sigut la mancança de polítiques agràries afavoridores de l'arrelament de la gent a la terra, i és en aquest punt on l'associació entraria en joc. Davant la falta d'interès per part de l'administració d'un vertader desenvolupament rural, amb tot el que això implica i comporta; cal que la societat prenga part i es pose mans a l'obra per tal de frenar l'èxode rural cap a les grans ciutats i propiciar que siga atractiu per a la gent quedar-se als pobles i dedicar-se a l'agricultura i la ramaderia. És en aquesta darrera on volem posar el focus.

Perquè ramaderia extensiva? La ramaderia extensiva és una sistema d'interacció entre els herbívors i el medi natural. Transformen recursos vegetals, indigeribles per als humans, en recursos nutricionals per a les persones com són la carn i la llet. A més a més, aporten nutrients a la terra en forma de femta. Un dels principals beneficis de la ramaderia extensiva és la seua aportació a la prevenció d'incendis, punt d'especial importància a les CCV on tenim gran quantitat de superfície forestal i actualment també molta terra agrícola abandonada que ha passat a comptabilitzar-se com superfície forestal o improductiva. Aquesta activitat requereix molt poca aportació d'energia fòssil, podríem dir que és l'únic sistema productiu on l'input és inferior a l'output: aportem 0,1 kj per obtindre'n 1 kj. Evita l'erosió del sòl contribuint a mantenir la coberta vegetal dels camps i muntanyes. A més a més, és la pràctica més ètica envers els animals ja que gaudeixen d'una situació de semi llibertat permetent respectar el ritme de creixement i les condicions de vida pròpies de cada espècie. Ajuda a fixar població en zones on difícilment pot existir qualsevol altra activitat econòmica. I, per últim i no per això menys important, és una pràctica que constitueix el reservori de les races autòctones de cada zona, en el nostra cas parlem de l'ovella Guirra o Roja, l'autòctona valenciana.

Importància Del Pastoreig

Durant 10.000 anys el pastoreig ha demostrat ser una professió sostenible. De fet, hui en dia són molts els experts de totes les ciències que parlen de les seues nombroses virtuts com instrument de sostenibilitat, entesa com el desenvolupament que assegura les necessitats del present sense comprometre les necessitats de futures generacions. Des de la perspectiva econòmica -que és la que es considera més important a dia de hui-, el pastoreig ha sigut, junt amb l'agricultura, la base primigènica de la supervivència i desenvolupament de gairebé totes les civilitzacions modernes. Tot i que en l'imaginari urbanita el pastoreig sembla haver-se quedat ancorat a un passat bucòlic, està cridat a cobrar un nou protagonisme en la societat contemporània. La

pressió urbanística, l'estrès laboral, la tecnificació global, la contaminació ambiental, l'agressivitat competitiva, la conflictivitat social, l'alimentació industrial,... han desembocat en una anguniosa i urgent recerca de rehumanització. I malgrat l'existència d'algunes iniciatives individuals per a aprofitar-la, es troba a faltar una estratègia comú sòlida per a consolidar un nou posicionament del pastoreig en la societat del present segle (Doria, I.). Vist això, és evident que cal un col·lectiu unit que promoció, estudei i afavorisca el desenvolupament d'aquesta activitat a les CCV.

Vist tot això, es pot afirmar que la ramaderia extensiva i l'ecològica van lligades de la mà.

Una Associació de Defensa Sanitària Ramadera com a exemple de la realitat.

A la comarca de La Safor existeix una associació de defensa sanitària ramadera (d'ara endavant ADSR) d'ovelles i cabres. Una ADS és una associació constituïda per ramaders per a aconseguir un nivell sanitari-zootècnic de les seues explotacions mitjançant l'establiment i execució de programes de profilaxis, lluita contra les malalties animals i millora de les seues condicions higièniques, que permeten millorar el nivell productiu i sanitari dels seus productes, de manera conjunta. Cada ADSR compta amb un o més veterinaris responsables.

Aquesta ADSR, situada a una zona costanera consta de pocs efectius, on l'any 2006 comptava amb 4.800 caps entre ovelles i cabres, i avui en dia queden a penes 1.742 animals entre les dues espècies (fonts pròpies, RERA). Està integrada per un total d'11 explotacions, de les quals dos són d'engreix i la resta són de producció i reproducció. Aquesta situació ens dona una mitja de 193 animals per granja. Al llarg d'estos nou anys, huit explotacions s'han donat de baixa o estan inactives; d'estes, quatre eren d'engreix. De les altres quatre, tres es van donar de baixa per jubilació sense tindre relleu generacional i l'altra es va donar de baixa per no ser rentable per al propietari. Al mateix temps, dos ramaders nous s'han incorporat a l'activitat. Per tant el balanç net seria la pèrdua de sis explotacions. La mitja d'edat dels ramaders d'aquesta situació se situa al voltant del 58 anys. Gran part d'estos ramaders no tindrà relleu generacional, ja que els seus fills no s'hi volen dedicar i han escollit altres eixides professionals. Tot i no ser ramaders molt vells, no tenen una actitud positiva vers un canvi en la seua manera de produir més d'acord amb les noves corrents agrosocials front les eminentment productivistes.

Evidentment, aquesta situació no és extensible a totes les CCV, però sí que ens ajuda a fer-nos una idea de la realitat amb la qual anem a treballar.

4.2 Objectius principals de l'associació

Els principals objectius de l'associació seran doncs intentar donar solució a alguns dels problemes que hem vist i pels quals travessa la ramaderia en les CCV en estos moments.

Cal fer visible aquesta situació i sensibilitzar a la població en general, que són en definitiva, els consumidors potencials dels productes que se'n puguen derivar de la ramaderia. Si volem menjar productes de qualitat i de proximitat cal la implicació de tota la societat. Els circuits curts de comercialització viuen avui en dia una efervescència en molts països. Tot i que mai no han deixat d'existir, en els darrers anys han aparegut nous models de comercialització que permeten articular noves aliances entre l'àmbit del consum i el de la producció, el món urbà i el rural. A més, moltes d'aquestes experiències s'estan constituint al voltant de l'agricultura ecològica com a crítica al model agrari productivista, permetent superar un altre conflicte històric – entre l'agricultura intensiva i l'ecològica o agroecològica – el qual ha enfrontat tradicionalment a pagesos i ecologistes (Hoggart i Paniagua, 2001; López García, 2007a). El concepte de circuits “llargs” o “curts” de comercialització no es refereix a la distància física entre productor i consumidor, sinó al número d'intermediaris entre la producció i el consum (Observatori Europeu Leader, 2000). Els circuits curts de comercialització (CCC) es caracteritzen per la presència d'un sol intermediari com a màxim entre el producte final i el consumidor, o també entre el productor i l'elaborador. Si no hi ha cap intermediari entre el productor o l'elaborador i el consumidor parlem de venda directa dintre del CCC (Maréchal, 2008; Valls, 2006). A l'estat espanyol, es calcula que aquesta modalitat de venda representa el 5% del volum de la comercialització de productes ecològics (Joensen, 2003). Les xarxes alimentàries alternatives es descriuen com aquelles que, a través dels processos de relocalització i resocialització (Jarosz, 2008; Venn et al., 2006), acompleixen tres trets: a) redistribueixen el valor a través de la xarxa en direcció oposada a la del sistema agroindustrial, el qual està basat en la idea de commodities; b) re-instauren els llaços de confiança entre el productor i el consumidor i c) articulen noves formes d'associació política i de governança al mercat encaminades cap a la resiliència i sostenibilitat. Un dels principals objectius dels CCC entesos des del punt de vista de xarxes alimentàries alternatives és que aquests permeten redistribuir el valor a través de la cadena alimentària. En aquest sentit, més enllà de la visió econòmica neoclàssica, que parteix de la caracterització dels actors econòmics com a racionals i atomitzats, els CCC alternatius estan immersos en un comportament econòmic arrelat

socialment i territorial, mediat per una extensa xarxa de relacions socials complexes que permet capturar el valor afegit i reflectir els costos reals de producció.

La idea és que els CCC són eines que faciliten que les finques agràries siguin econòmicament rendibles i capaces de dotar d'un nivell de vida adequat els treballadors, les seues famílies i la comunitat en general. Al mateix temps, han de donar suport a aquells projectes basats en la petita o mitjana escala i les explotacions familiars, molt més febles i susceptibles de quedar al marge a causa de les lleis de mercat i les economies d'escala. La viabilitat de les activitats agràries és clau per al manteniment d'una agricultura i un medi rural vius. En aquest sentit, en els darrers deu anys a l'estat espanyol han desaparegut deu explotacions agràries cada dia; de forma paral·lela, la renda agrària s'ha situat només en un 58% de la renda general. La supervivència de les activitats agràries dependrà també de l'accés a serveis adequats, a la seguretat social, baixa per malaltia o maternitat, etc. És important destacar que els CCC haurien també de garantir – a través d'una informació transparent – condicions justes i ètiques no tan sols per als propietaris de les explotacions sinó també per als seus treballadors, especialment aquells que són temporers i, normalment, els més precaritzats (Brown and Getz, 2006).

Cohesionar i aglutinar a la nova pagesia. La nova pagesia són totes aquelles persones que es dediquen a l'activitat agrària des de l'estima per la terra, pels aliments que produeixen i per l'honestetat de la seva tasca agrària. Venen els seus productes tant a la vora com poden, directament a qui els ha de consumir, aposten per la producció ecològica i mantenen una escala de producció petita. Aquests tres trets són comuns en bona part de la nova pagesia, així com també la confiança en el futur del camp i dels aliments saludables (Monllor, N.), joves o no, ecològics o no, per poder treballar de manera cooperativa i aconseguir dignificar la vida al camp, així com defendre els seus drets.

La integració dels components defineix un nou paradigma emergent, contraposat moltes vegades a l'encara paradigma vigent de la modernització dominat pels imperis alimentaris (Ploeg, 2010). Aquest model, teòric, des de l'acadèmia, i pràctic, des de les persones que el construeixen, s'ha anomenat nou paradigma agrosocial. La figura 1 esquematitza els vuit components que defineixen el marc conceptual, en què interaccionen entre ells i creen un model dinàmic de relacions, tensions i sinergies. Aquests són: (1) escala local, (2) diversitat, (3) medi ambient, (4) cooperació, (5) innovació, (6) autonomia, (7) compromís social i (8) alentiment.

Dinamitzar, sensibilitzar, formar

Afavorir la incorporació de joves al sector.

Fomentar la creació de cooperatives de consumidors i productors, de manera que hi haja una implicació directa per part dels consumidors i també se senten protagonistes. Les cooperatives de productors/es i consumidors/es són conegudes sota diferents noms depenent del context. Així, aquestes experiències es coneixen com a AMAP (Associations pour le Maintien d'une Agriculture Paysanne) a l'Estat Francès, CSA (Community Supported Agriculture) als països de parla anglesa o TEIKEI a Japó. Tot i que en aquestes cooperatives les persones productores i consumidores tenen rols diferents, una de les principals diferències entre aquest model i les cooperatives de consumidors/es és que aquest model reuneix a productors/es i consumidors/es sota una mateixa estructura. Els productors i consumidors estableixen un "contracte solidari" regit sota els principis de confiança i de responsabilitat del consumidor. En aquest contracte, el grup de consumidors compra, per avançat al principi de cada estació, una proporció determinada de la producció que rep periòdicament a un preu fix, el qual ha estat acordat en funció dels costos de l'activitat. En aquest model, es comparteixen els riscos – i també els beneficis de les bones collites – donat que la quantitat de producte rebuda variarà en funció de les condicions climàtiques i sanitàries; però no així el preu percebut. D'aquesta manera,

els ingressos econòmics es deslliguen de la producció en tant que el preu no és el factor d'intercanvi. És a dir, els consumidors paguen uns diners que permeten als pagesos/treballadors de la cooperativa dedicar-se a conrear i repartir els aliments que produeixen.

3. Activitats previstes

Una de les primeres activitats a realitzar, més vistosa, relativament més fàcil d'organitzar i amb possibilitat de que origine ingressos seria la organització d'un concurs de gossos de ramat a la Valleta d'Agres (el Comtat, Alacant). Aquestos concursos es venen realitzant des de fa molts anys a diferents poblacions de Catalunya i el País Basc. També, i des de fa menys anys, se'n fan a Ares del Maestrat (X edició en 2015) i a Morella (VIII edició en 2015) (Castelló), amb la intenció inicial de donar conèixer aquesta tradició tan arrelada a la ramaderia extensiva s'organitzarà el concurs, per al qual s'haurà de buscar una data que no quede prop d'altres concursos ja que els participants solen repetir la seua participació a diferents concursos. S'intentarà sempre donar prioritat als pastors i les pastores de la zona que hi estiguen interessats. Un dels objectius a la llarga seria confeccionar una federació de Concursos de Gossos de Ramat al País Valencià, per a tal fi ens caldria que existira també un concurs a la província de València.

Una altra activitat seria la recuperació de l'ofici de la llana, aprofitant aquest producte després que els pastors hagen esquilat les ovelles, centrant-se especialment en la llana de l'ovella Guirra. Cal tenir en compte que el comerç de la llana i el tèxtil ha tingut un passat esplendorós a la zona d'Ontinyent i Alcoi (CCV) i actualment és un producte que està altament infravalorat degut a la irrupció de les fibres sintètiques en el mercat; fins al punt de que els ramaders no saben què fer amb la llana ja que ningú els la compra i suposa un problema per a ells, a més de la conseqüent pèrdua d'ingressos que això suposa. Seguint l'exemple de l'Obrador Xisqueta i aprofitant el sorgiment de molta artesania al voltant de la llana (*knitting*, enfeltrat, sabons amb llana, etc...) que la crisi ha propiciat, creiem que és necessari donar eixida a tot aquest producte. En una primera etapa caldrà un autoaprenentatge en el procés de rentat, tenyit, cardat, enfeltratge i filat de la llana per després poder organitzar cursos de formació i aportar els coneixements necessaris a tota aquella persona interessada. Tots aquests passos de processat de la llana es faran, en un inici, de manera manual i sense utilització d'energia fòssil per dos motius: un obvi de manca inicial d'economia per invertir i per la previsió de poc volum de llana inicial per a processar; i un segon per convicció. Així també es buscarà la manera de tenyir la llana amb tints naturals.

Una segona etapa d'aquest procés serà la recerca d'inversió per poder processar tota la

llana de tots aquells ramaders i ramaderes que vulguen ser socis del col·lectiu (es preveu que vaja en augment a mesura que passe el temps) de manera més industrial per poder abastir a totes les petites botigues de llanes i manualitats, així com a les artesanes del sector que puguen demandar-ne. L'objectiu últim d'aquesta activitat és oferir un preu just als productors.

Congrés de ruralitat de les CCV. Prèviament a aquest esdeveniment cal contactar amb les diferents organitzacions i col·lectius que arreu de les comarques ja estan treballant per la sobirania alimentària i la promoció de l'agricultura local. Són associacions de llauradors i consumidors que ja estan treballant amb finalitats molt properes a la de la present associació, així com també entitats de formació i administracions locals sensibilitzades amb el tema. Una vegada fet el contacte, es treballaria conjuntament buscant un cap de setmana, els temes a tractar i els ponents que haurien de vindre.

Tallers escolars de sensibilització en el procés de la llana, des dels inicis en la granja fins el pas últim d'arribada al comprador del cabdell o jersei. Revaloritzar un producte nostre front a la producció industrial, sovint en països empobrits, seguint polítiques que encara els empobrixen i els exploten laboralment parlant.

Tallers escolars de sensibilització al voltant del què mengem.

Iniciar una campanya de donar a conèixer la raça Guirra i fomentar el seu consum. Fer pamflets explicatius, que siguin clars i didàctics i poder muntar una exposició amb panells mòbils que pugua anar desplaçant-se pels diferents punts de la geografia de les CCV i el País Valencià en general. Per a això es contactarà també amb l'associació nacional de criadors de la raça guirra (Anguirra) per poder treballar conjuntament i fer sinergia.

Fomentar el consum de carn de xai de Guirra o d'animals criats a les CCV als menjadors escolars. Amb això aconseguiríem diferents objectius proposats: La salut dels xiquets i xiquetes, ja que es tracta d'aliments més sans i lliures de residus. Val a dir que aquestes experiències van lligades a canvis en el menú, incorporant més verdures eliminant plats precuinats, excés de fregits, etc... L'educació dels nens i nenes, en incorporar dins la seva educació conceptes com la importància d'una dieta equilibrada, producció ecològica, producte de temporada, producte local. El desenvolupament rural, ja que els menjadors escolars són un punt de consum constant que permet la planificació del pagès. És fàcil poder realitzar la venda directa, fet que permet rebre una remuneració justa pel seu producte. El medi ambient, doncs fomenta sistemes de producció sostenibles. Cal remarcar ací que aquesta eina té un

poder del qual potser no en som conscients ja que allò que els alumnes fan a l'escola després ho exporten a les seues cases i acaba estenent-se també als pares.

En els últims anys han tancat molts escorxadors en territori valencià; per motius econòmics i sanitaris, de manera que en la geografia de les CCV queden els que estan situats al nord-oest d'estes: Ontinyent, La Canyada, Banyeres de Mariola. En els darrers anys se n'han tancat tres: una a Castelló de Rugat, un a Xàtiva i un a Benissa. Això implica que La Marina i La Safor són els ramaders que més quilometres han de fer per poder sacrificar els animals, cosa que fa augmentar les despeses i la petjada ecològica. Un dels propòsits de l'associació, seria la creació d'un escorxador mòbil. És un sistema ja habitual a països com Canadà, Nova Zelanda, Anglaterra i EEUU, especialment a llocs on la població està molt disseminada i consegüentment també les granges, de manera que no tenen cap escorxador fixe prop. A Catalunya des del departament d'agricultura, ramaderia, pesca i alimentació (DAAM) s'ha fet un estudi de viabilitat per a adquirir-ne un, que donaria servei a les comarques de la Garrotxa, el Ripollès i Osona, amb resultats positius (Xifra, Q. 2006). La idea seria que en el nostre cas fos un escorxador que s'adquirira i es gestionara entre tots els socis del col·lectiu de manera cooperativa per a poder garantir un preu més just als ramaders. Al mateix temps, amb aquest tipus d'escorxador, s'avançaria un pas més en la màxima “del camp a la taula” ja que es podria comprar carn directament del productor al consumidor el dia que l'escorxador mòbil vingués a la granja o població en concret. Cap la possibilitat de que l'escorxador mòbil compte amb una sala d'especejament annexa que facilitaria molt més la venda directa del producte.

Organitzar passejades pels assagadors i vies pecuàries de la zona, amb els pastors com a protagonistes on s'explique la importància d'aquests corredors de biodiversitat que són els camins ramaders.

A mitjà-llarg plaç es preveu la creació d'una escola de pastors que siga element de formació però també eina afavoridora de la incorporació de joves al sector mitjançant la creació d'un banc de granges. Seria fer un recull, amb ajuda de l'administració, de totes les explotacions que encara conserven número RERA (registre d'explotacions ramaderes) que és el número de registre que permet a un ramader ser legal i poder exercir com a tal la seua activitat diària de manera legal. Cal remarcar ací que a dia de hui una de les grans problemàtiques és aconseguir aquest número per a una granja que es comença de zero, degut sovint a la quantitat de complicacions administratives amb la que es troben els ramaders. Mitjançant aquest **banc de terres** s'aconseguiria agilitzar molt el procés i podria ser o bé mitjançant un

contracte d'arrendament, de compra-venda, de cessió o de custòdia agrària. S'estudiaria en cada cas la seua particularitat.

Custòdia agrària: per tal de fomentar el la producció i el posterior consum dels productes derivats. Hi ha tantes maneres de custòdia agrària com projectes, un de molt bonic i amb excel·lents resultats és *Un paisatge que alimenta* del GOB Menorca. La idea seria crear una cosa similar a les CCV, que consistiria en originar una marca de qualitat per als productes sorgits de les granges sòcies del col·lectiu i que estarien produïts respectant les bases establertes en els acords de custòdia. Per tant es crearien dos línies: una, que seria un banc de granges buides, tots aquells que decidiren gestionar-les hauria de ser amb el compromís de sostenibilitat assolit per totes les parts, i una altra línia que seria la dels propis productors ja associats. Es tracta d'una metodologia de concertació, mitjançant la qual s'aconsegueixen acords voluntaris després d'un procés de diàleg. La custòdia planteja ponts d'enteniment i treball conjunt entre gestors, propietaris i entitats de custòdia, on es poden sumar-se altres agents, per a cercar un front comú que permeta els objectius marcats.

Assessorar a l'administració a nivell d'ajuntaments, mancomunitat de municipis, diputació o govern autonòmic en matèria de gestió sostenible de la ramaderia, i dur a terme possibles projectes que pogueren sorgir fruit de la col·laboració.

Crear un Museu del Pastor, que fora museu etnogràfic i d'interpretació de la ramaderia extensiva de les CCV.

4. Tràmits administratius per a la creació de l'associació

El primer pas que cal donar és reunir a les persones interessades/promotores i buscar un nom. Cal perfilar els fonaments de l'associació, els objectius, les finalitats i les activitats a dur a terme, que posteriorment es palsmaran als estatuts del col·lectiu.

Per tal de crear una associació sense ànim de lucre, cal ser un mínim de cinc persones entre les quals s'haurà d'escollir el president/a, vicepresident/a, secretari/a, tesorera/a i vocals (mínim dos). Cal fer una reunió única i exclusiva per a decidir en assemblea la creació de l'associació. L'acta de la dita assemblea haurà de presentar-se, signada per tots els assistents i manifestant la voluntat de la creació de l'associació junt amb els estatuts de l'associació. Els estatus es redactaran segons un model que faciliten des de la Guia Prop de la generalitat valenciana on es pot consultar tot allò que es necessita per a donar-se d'alta en el registre d'associacions de la Comunitat Valenciana. S'han d'entregar dos còpies originals dels estatus signats en tots els seus fulls pel president/a

i pel secretari/a.

Cal preparar un full on consten els noms, cognoms, adreça i dni del membres de la junta directiva així com la seua signatura.

A més a més, caldrà pagar una taxa per valor de 40,40 €, el resguard del pagament s'enviarà també.

Els documents ja citats, junt amb la fotocòpia del dni de la persona que ho sol·licita, que serà un membre de la junta directiva; s'haurà d'enviar per registre d'entrada segons la Llei 30/92, preferentment en el registre de la província on estiga ubicada la seu de l'associació.

5. Finançament

La primera despesa del col·lectiu serà el cost de la taxa per al registre de l'associació, aquesta serà sufragada per tots els membres de la junta de manera solidària, amb opció a la seua posterior recuperació en tindre els primers ingressos.

En un inici es preveu que el finançament vinga donat per l'organització del concurs de gossos de ramat i que servisca per a autogestionar-lo ja que en aquest context de crisi econòmica no es baralla l'opció de poder tindre ajudes municipals o de la diputació per a tal activitat, com a mínim en els primers anys.

Tot aquell establiment o negoci que vulga anunciar-se al cartell i/o tríptic, haurà de pagar 50€ o 20€ respectivament.

El benefici del concurs, restant Despeses – Ingressos ens dóna 1.411,21 € de benefici.

Comença una nova etapa dels grups d'acció local (2014-2020) amb la novetat d'una major autonomia d'aquests a l'hora d'escollir els projectes als quals van destinades les ajudes que puguen arribar en un moment donat de la UE (fons LEADER), per tant aquesta seria la primera font de finançament a tenir en compte.

Programa LIFE: és un instrument financer de la Unió Europea dedicat exclusivament al medi ambient. Té dos línies característiques: una que és el subprograma de medi ambient que subvenciona projectes que tinguen a vore amb:

- medi ambient i eficiència en l'ús dels recursos
- naturalesa i biodiversitat

- governança i informació mediambientals

i l'altra que és el subprograma d'acció pel clima amb projectes relacionats amb:

- mitigació del canvi climàtic

- adaptació al canvi climàtic

- governança i informació climàtiques

És un programa ambiciós, amb uns requisits molt estrictes a l'hora de concedir una ajuda, però no per això impossible.

Ajudes puntuals que puguen sorgir des de l'administració local, autonòmica o estatal.

Aportació dels socis.

Els tallers escolars es finançaran amb l'aportació de les A.M.P.E.S de les escoles. El cost del taller variarà segons els monitors necessaris. Però està previst establir un preu de 50€ per taller, aportant el col·lectiu tot el material necessari. Els beneficis seran destinats a reinvertir en més material necessari per al desenvolupament dels tallers.

Creació d'una línia de merxandatge a l'estil *Ardilatxa*, iniciativa del País Basc per promocionar l'ovella Latxa, l'autòctona d'aquelles terres.

Iniciatives de micromecenatge “crowdfunding” per finançar projectes concrets.

6. Estudi de viabilitat

El concepte de viabilitat va més enllà de l'estudi de la rendibilitat econòmica d'un determinat projecte o servei d'una determinada entitat, essent aquesta només una de les seues dimensions:

- La viabilitat sociocultural. Valorar l'adequació del projecte a la realitat social i cultural mitjançant la diagnosi o justificació del projecte, així com el grau d'implicació i participació dels beneficiaris en aquest, tot destacant el seu efecte sobre els col·lectius més vulnerables.

- La viabilitat legal. Conèixer i avaluar la normativa i regulació que afecta a l'activitat i la possibilitat d'acompliment de la mateixa.

- La viabilitat econòmica. L'estudi d'aquesta serà diferent segons considerem un projecte o un servei. En el cas dels projectes caldrà plantejar-se el sistema de finançament previst per a la continuïtat o el manteniment del servei (tarifes pagades

pels beneficiaris o altres alternatives). Serà aquest element el que ocupe el gruix del Pla de Viabilitat.

- La viabilitat política. Determina la intencionalitat d'implementar un projecte amb independència de la seva realitat econòmica, ja siga per raons estratègiques, sanitàries, culturals, socials, educatives, de comunicació, etc.

- La viabilitat de gestió. Avalua la capacitat organitzativa i de gestió de l'entitat que promou el projecte: recursos humans i experiència de l'entitat, entre d'altres.

- Viabilitat tècnica i adequació al medi. Determinada per la possibilitat tècnica de fer un projecte d'acord amb el disseny establert: si el termini és possible, la disponibilitat de la tecnologia o la idoneïtat de l'equip humà. També caldrà avaluar l'impacte del projecte o servei sobre el medi tot afavorint el seu desenvolupament sostenible.

Des dels punts de vista sociocultural, política i legal, per tot el que hem vist fins ara en el treball; aquesta associació seria viable.

Factor humà: al País Valencià hi ha una taxa d'atur juvenil d'un 53%. Una recent notícia revela que el 65% dels alumnes de l'escola de pastors de Catalunya troben feina. Des dels inicis de la crisi són cada vegada més els joves que s'interessen per l'agricultura i la ramaderia com a una font d'ingressos i un mode de vida. La incorporació a l'agricultura és molt més senzilla que a la ramaderia per aspectes que ja hem vist anteriorment, si des de l'associació s'aconsegueix alleugerar, minimitzar o fins i tot, eliminar aquestes limitacions, seria un èxit que faria que més joves ramaders i ramaderes s'incorporaren, joves que segons l'estudi de (Monllor, N) que s'acosten a un model de producció agrosocial, allunyant-se de l'imposat industrial, per tant serien potencials socis del col·lectiu, fet que faria poder anar assolint els diferents objectius. La viabilitat de l'associació i el projecte en general passaria per anar treballant poc a poc, amb pas ferm aconseguint petits passos que porten cap a una Escola de Pastors que seria l'objectiu final, tot i que en podrien sorgir de posteriors.

La viabilitat econòmica és un punt feble que cal valorar i que a continuació plantegem. La viabilitat de les activitats primer assenyalades com el concurs de gossos, els tallers, les campanyes de conscienciació, el congrés de ruralitat serien fàcilment assolides i aconseguides basant-se amb l'autogestió.

Més complicada seria la fase de l'escorxador mòbil i l'escola de pastors ja que calen molts diners per engegar-ho i mantenir-ho. En aquest cas també es faria necessari ja la contractació de personal per a dedicar-s'hi.

Concurs de gossos de ramat

El cost d'organització del concurs seria el següent:

Despeses pastors	1.700,00 €
Menjar i beguda	1.955,00 €
Ovelles	650,00 €
Wcs	200,00 €
Publicitat	680,74 €
Premis	113,00 €
Altres	42,00 €
	5.340,74 €

En els concursos de gossos els premis no són econòmics si no honorífics. Als participants se'ls paga el desplaçament fins al lloc del concurs, l'allotjament i la manutenció. L'assegurança de responsabilitat civil necessària correria a càrrec de l'ajuntament del poble on se celebri el concurs. Les despeses en menjar i beguda són en part la manutenció dels participants, i l'altra part és el que serà utilitzat en la barra d'esmorzar del dia del concurs per poder sufragar les despeses d'este esdeveniment.

Ingressos:

Ingressos barra	2.675,50 €
Ingressos taquilles	2.044,60 €
Ingressos tenda	918,00 €
Patrocinadors	1.113,85 €
TOTAL	6.751,95 €

Els ingressos es calculen en base a l'experiència del Concurs de Gossos de Rabera d'Ares del Maestrat. Es calcula el mateix preu per l'entrada al recinte =2€ i es calcula una aflluència de 1.000 persones. Es calcula una aflluència major de públic que a Ares pel fet que les comarques centrals tenen més població que la zona d'Els Ports i El Maestrat.

Per a poder organitzar un concurs de gossos de ramat cal tenir una sèrie de permisos per part de la Conselleria d'Agricultura i per part de la Subdelegació del Govern Central. Amb agricultura cal sol·licitar un permís per a concentració d'animals i s'hi assigna un número RERA per poder fer la guia de trasllat sanitari de les ovelles des del seu origen fins al destí. A la Subdelegació se'ls notifica que amb tal data hi haurà una concentració de persones a tal lloc.

L'Escola de Pastors

Despeses

Hores lectives (cost professorat)	126 hores x 30 € = 1.837€
Material educatiu (fotocòpies, llibres)	A càrrec dels alumnes
Equip informàtic (ordinador, projector, etc...)	728 €*
Gestió	150 €
Retribució pastors	15 pastors x 150 € = 2.250 €
TOTAL	4.965 €

*preus estimats segons el mercat, preu mitjà orientatiu.

En este apartat no s'han tingut en compte tots els passos previs a la possible creació d'una Escola de Pastors i que no són d'obligada realització, però si recomanables, com ara: sol·licitar l'homologació en la Conselleria d'Agricultura, cal tenir en compte que a dia d'avui per a les ajudes per a la primera instal·lació de joves ramaders, els cursos de formació relacionats amb la matèria i reconeguts per la dita conselleria, suposen una quantitat de punts superiors a tenir en compte a l'hora d'obtenir aquestes subvencions. A més a més, també seria convenient estar homologats per la Conselleria d'Educació.

A més a més, hi ha despeses importants com el lloc físic on s'impartirien les classes que no es contempla perquè s'aprofitarien o bé dependències municipals, o bé qualsevol de les Oficines Comarcals d'Agricultura que hi ha a les CCV que compte amb un saló d'actes el suficientment gran. Tot pressuposant que rebríem el suport necessari per a tal finalitat.

Una altra despesa a contemplar seria la retribució, ni que fos simbòlica, als pastors i pastores en actiu que volgueren acollir en sa casa a un alumne en pràctiques. En este cas s'ha valorat en 150 €, i la manutenció correria a càrrec de l'alumne.

Val a dir, que en la fase prèvia a la creació de l'Escola és necessària una recerca exhaustiva de potencials alumnes arreu del territori valencià per tal d'assegurar-ne, almenys, la primera promoció.

Ingressos

Matrícula alumnes	15 alumnes x 500 € = 7.500 €
TOTAL	7.500 €

En definitiva, si mirem els beneficis de l'escola tenim: $7.500 \text{ €} - 4.965 \text{ €} = 2.535 \text{ €}$

Veient aquestes dades, a primera vista es podria dir que és viable econòmicament l'Escola. Ho és però, suposant que l'administració (local i autonòmica) dóna tot el suport, no econòmic, però sí logístic per a que el projecte siga dut a terme. Els diners dels beneficis serien reinvertits en la pròpia escola i en les possibles despeses prèvies administratives.

Els **tallers escolars** es finançaran amb l'aportació de les A.M.P.E.S de les escoles. El cost del taller variarà segons els monitors necessaris. Però està previst establir un preu de 50€ per taller, aportant el col·lectiu tot el material necessari. Els beneficis seran destinats a reinvertir en més material necessari per al desenvolupament dels tallers i en formació dels monitors i monitores.

Els tallers sol·licitats per altres entitats, esdeveniments, associacions, etc... tindran cost de 100 € que hauran de ser assumits per part de l'entitat que contracta.

7. Anàlisi DAFO de l'associació

ANÀLISI INTERNA	ANÀLISI EXTERNA
Debilitats	Amenaces
1. Falta de socis potencials, a priori. 2. Falta de recursos econòmics-finançament.	1. Crisi econòmica 2. Lobbys 3. Poc suport real de l'administració al desenvolupament rural 4. Disminució de ramaders i pèrdua de races autòctones 5. Sistema agroindustrial imperant 6. Legislacions restrictives
Fortaleses	Oportunitats
1. Equip humà amb elevada motivació	1. Canvi en model de consum

pel canvi	2. Globalització de les comunicacions. Xarxes socials
2. Territori d'actuació amb molt de potencial per al desenvolupament de l'activitat ramadera.	3. Aprendre d'iniciatives semblants
3. Paper estratègic de l'alimentació al tindre una influència directa en la nostra salut, qualitat de vida, benestar humà i, per descomptat, la supervivència de les petites explotacions agràries ¹	4. Marca diferenciada. Marca de qualitat.
4. Ecologia	5. Custòdia agrària
5. Compres col·lectives	6. Implicar al sector de la restauració, xefs.
6. Cooperativisme	7. Escorxador mòbil. Recuperar escorxadors municipals
7. Equip multidisciplinar	8. Afavorir un reglament europeu més obert pel que fa a la realitat de la producció i consum
8. Projecte innovador i únic en la zona	9. Crisi econòmica
9. Productes de qualitat	

1. I Congrés nacional d'economia social i solidària. Zaragoza.

La crisi, és en si mateixa una amenaça però en major mesura representa una oportunitat per al desenvolupament d'un projecte com el que presenta este treball on es combina la sobirania alimentària, la participació ciutadana i l'economia social.

DEBILITATS (ANÀLISI INTERNA)

1. Falta de socis potencials, a priori.

En un primer moment pot haver una mancança de socis (ramaders i ramaderes) degut a la situació que hem analitzat al llarg del treball de sector envellit i amb falta de relleu generacional. Posteriorment, i degut a l'aparició de la *nova pagesia* que, perquè no; es pot vore afavorida per la creació d'esta associació, creiem que el número de socis augmentaria, no exponencialment, però si progressivament. Es podria dir que aleshores l'ou i la gallina són contemporànies.

2. Falta de recursos econòmics-finançament.

És evident que en inici partirem de zero recursos econòmics. És una mica el peix que es menja la cua ja que fins que no s'és legalment una associació registrada i amb un codi d'identificació fiscal (CIF) no es poden sol·licitar cap tipus d'ajudes ni accedir a elles. Això no és, però, un impediment per iniciar l'activitat. Com ja hem vist anteriorment, l'organització d'una de les primeres activitats previstes ja suposaria l'ingrés d'algun efectiu econòmic.

FORTALESES

1. Equip humà amb elevada motivació pel canvi.

Una de les fortalezes més gran que pot tindre un projecte és un equip amb una elevada convicció i passió per allò que fa i per allò que vol. ens trobem doncs, davant d'aquesta situació. Si es planteja este projecte és perquè ja existeix el grup de gent amb aquesta motivació i dedicació.

2. Territori d'actuació amb molt de potencial per al desenvolupament de l'activitat ramadera.

Les CCV, com ja hem anomenat anteriorment, compta amb una enorme potencialitat per a promocionar i desenvolupar la ramaderia extensiva degut a la gran quantitat de muntanyes, serres i parcs naturals que comprèn. Són zones que necessiten recuperar ramats a les seues muntanyes, que gestionats de manera sostenible sense superar la càrrega ramadera que cada lloc puga suportar, netegen el sotabosc per tal d'evitar en la mesura del possible els incendis forestals. A més a més, al llarg dels últims anys han aflorat en estes comarques un bon grapat d'iniciatives amb objectius similars i amb les quals es podria fer sinèrgia.

3. Paper estratègic de l'alimentació al tindre una influència directa en la nostra salut, qualitat de vida, benestar humà i, per descomptat, la supervivència de les petites explotacions agràries.

És un fet clau i bàsic. La societat és cada vegada més exigent amb la seua alimentació i fruit de les diverses crisis alimentàries que hem patit els darrers anys hi ha un major interès per saber què mengem, d'on ve i com ha estat produït. No només la societat juga un paper important, també l'administració que deuria ser garant del futur dels petits ramaders i llauradors que són fonts de saviesa.

4. Ecologia.

Les produccions a petita escala i més la ramaderia extensiva són, com hem vist; més eficients energèticament degut al poc consum de combustibles fòssils que

requereixen per a la producció de carn, llet i llana. Si a això li sumem la venda directa o de proximitat, el resultat és una petjada ecològica molt més baixa que la d'una gran explotació agroindustrial.

5. Compres col·lectives.

La unió fa la força. Es poden estalviar molts diners i temps adquirint els productes necessaris per a la feina de cada dia dels ramaders de manera col·lectiva o fins i tot, compartint-ho. Per exemple, no cal que dos ramaders d'una mateixa població tinguin una màquina d'esquilar, amb una seria suficient. O fins i tot podrien ser compres col·lectives com a associació i que estigués a disposició dels seus associats.

6. Cooperativisme.

A una zona com les CCV on el que predominen són les xicotetes ramaderies, és més que necessari treballar de manera cooperativa amb altres productors, especialment per poder establir preus justos i tindre més força a l'hora de la presa de decisions.

7. Equip multidisciplinari.

És un gran avantatge per a qualsevol projecte comptar a gent amb diferent formació, capacitats i experiència professional. Este en concret, tot i tindre una dedicació clara que és la ramaderia extensiva i ecològica, té una altra dimensió tan o més important com és la social i cultural. Aporta molts aspectes positius a un projecte, com ara les diferents visions que tinguen cadascun del components serà enriquidor i possibilitarà la resolució de problemes d'una manera més satisfactòria. S'amplia la perspectiva de treball i d'anàlisi.

8. Projecte innovador i únic en la zona.

És potser també una de les fortaleses més grans. El fet que siga un projecte innovador i sobretot necessari per dinamitzar un sector molt ancorat al passat com és el de la ramaderia ovina i caprina. Cal aglutinar a la nova pagesia que amb els seus nous sabers (sense oblidar els antics), asseguren la continuïtat de la pràctica ramadera a les CCV.

9. Productes de qualitat.

Pocs són els que no saben apreciar un producte de qualitat, i aquest no necessita més publicitat que la garantia d'un sistema productiu arrelat a la terra, als sabers tradicionals i a la cultura que defineix la zona on ha estat produït.

AMENACES (anàlisi extern)

1. Crisi econòmica.

La crisi econòmica fa que moltes iniciatives bones i vàlides no puguen tirar endavant per falta de finançament. Actualment la nostra societat està enfonsada no només en una crisi econòmica, també social i cultural que fa que projectes com este es queden oblidats al calaix d'un escriptori.

2. Lobbys o grups de pressió.

Les grans empreses de l'alimentació unides poden pressionar a les diferents administracions, governs, polítics i parlaments de manera que quan prenguen una decisió política que els afecte, que siga una decisió que els afavorisca. És per això que és important que les menuts es mantinguen units per fer-se grans en les seues lluites.

3. Poc suport real de l'administració al desenvolupament rural.

Especialment el govern valencià durant els últims anys ha rellevat a un segon pla el desenvolupament rural. Calen unes polítiques participatives més actives que donen veu i vot als vertaders actors del desenvolupament rural que són aquelles persones que ho practiquen cada dia.

4. Disminució de ramaders i pèrdua de races autòctones.

Aquest és una fet real i preocupant que fa que les xicotetes explotacions desapareguen i que els animals vagen concentrant-se cada vegada més en granges més grans que acaben transformant-se en indústries de produir carn i llet a qualsevol preu.

5. Sistema agroindustrial imperant.

És difícil aturar un engranatge tan gran i tan assolit. Costa molt canviar les costums de la gent. La societat ha entrat en una dinàmica de compra en grans superfícies, a preus com més econòmics millor sense importar gaire la seua qualitat i molt menys quin sistema productiu estem afavorint amb la nostra compra. La cuina insípida i ràpida ha envaït els nostres mercats, productes que ja no tenen res de natural arriben a les nostres taules sense gran resistència, maduixes i tomaques sense gust, produïdes a cop de fungicides i pesticides. Les multinacionals ens han fet creure que sense química no es pot alimentar a tota la població mundial (Bréville, B.) . Però l'informe de nacions unides sobre el dret a l'alimentació demostra que no és així (De Schuter, O.).

6. Legislacions restrictives.

El paquet legislatiu d'higiene alimentària de la Unió Europea marca una legislació general deixant oberta la possibilitat als diferents estats membres l'adaptació dels diferents reglaments a la realitat de diferents productes tradicionals i artesanals que els països puguen tindre. Així, estats com França han aprofitat aquesta oportunitat per legislar i afavorir productes com puga ser el Roquefort. Això a l'Estat Espanyol no ha passat, de manera que s'equiparen produccions de formatge a gran escala amb la producció local de determinats tipus de formatges més artesanals com puga ser el cabrales d'Astúries. Cal doncs que els polítics revisen aquestes legislacions i les apropen a la realitat, sense deixar de banda evidentment la seguretat alimentària. Ja hi ha diversos col·lectius i moviments que treballen en l'elaboració de propostes d'adaptació d'aquestes lleis a la idiosincràsia de les produccions espanyoles com ara CERAI.

OPORTUNITATS

1. Canvi en model de consum.

Si bé és cert que la gran majoria de gent segueix guiant-se per la compra econòmica sense plantejar-se cap altre aspecte del seu consum, si que hi ha un canvi progressiu en la consciència i sensibilització del que mengem. En els darrers anys han proliferat els grups de consum que cada vegada demanden més productes de qualitat, entre ells la carn. Cal aprofitar este moment de demanda de més qualitat front a la quantitat.

2. Globalització de les comunicacions. Xarxes socials.

En estos temps de les xarxes socials, és molt fàcil donar-se a conèixer i poder arribar a un major nombre de gent. És una eina que acurta les distàncies entre l'emissor i receptor i que cal aprofitar per donar la màxima difusió a un projecte.

3. Aprendre d'iniciatives semblants.

Arreu de l'Estat Espanyol existeixen iniciatives de promoció de l'ofici de pastor, de la ramaderia extensiva i de valorar la importància del nostre entorn rural. És una sort poder aprendre d'iniciatives que ja estan en marxa per poder millorar el nostre.

4. Marca diferenciada. Marca de qualitat.

En una societat on ja hi ha molta quantitat de tot, en este cas de producció de carn, és interessant i necessari valoritzar un producte mitjançant una marca de qualitat o diferenciada. Una marca que no només assegura la qualitat del producte sinó els

valors socials i culturals que porta implícits.

5. Custòdia agrària.

És una ferramenta essencial per al desenvolupament rural on cada vegada hi ha més gent que no es dedica a la terra i deixa perdre els camps, mentre hi ha gent que no troba la manera d'accedir a ella per poder començar un projecte de producció ramadera. Amb aquesta eina es posa en contacte a gent que busca terra i gent que en té i no vol que es perda ni vaja a parar a mans indegudes.

6. Implicar al sector de la restauració, xefs.

Hui en dia estan molt de moda els xefs que fan una cuina nova i diferent. Hem d'implicar a aquests cuiners mediàtics per tal que promocionen els productes locals i en especial la carn d'ovella Guirra.

7. Escorxador mòbil. Recuperar escorxadors municipals.

Amb cada vegada menys escorxadors i amb granges cada vegada més menudes, cal una solució per al sacrifici dels animals. Un producte de granja ha de ser, abans de res un producte de qualitat, que passa evidentment per un sacrifici de qualitat (Hirribarren, M. *et al.*)

8. Afavorir un reglament europeu més obert pel que fa a la realitat de la producció i consum.

Fruit de les diverses demandes de la societat i el sector productiu, cal lluitar en esta direcció i aprofitar els aires de canvi que venen. Una cosa bona d'anar sempre a la cua d'Europa és que sabem que el que ara es fa a França d'ací uns anys ens arribarà ací.

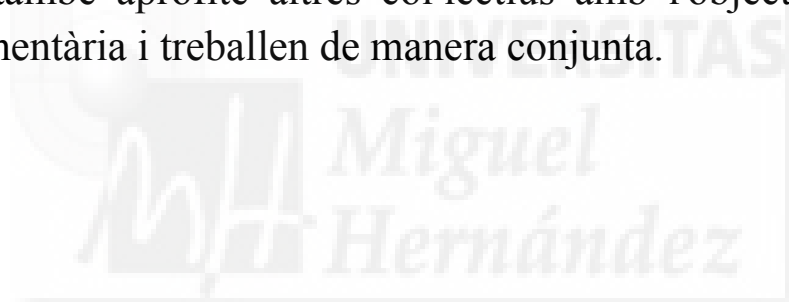
9. Crisi econòmica

La crisi econòmica que ve patint l'Estat Espanyol els darrers anys ha aguditzat l'enginy i la creativitat de les persones i han sorgit iniciaves realment encisadores. La crisi és una oportunitat per afavorir la incorporació de joves al món de la ramaderia. Recordem que la crisi no només ha sigut econòmica, també social i cultural. Fet que ha portat a una crisi de valors significativa. Hi ha un creixent interès per la tornada al camp, per una vida més tranquil·la i allunyar-se de la sensació d'ésser màquines de fer diners.

5. Conclusions

Les CCV malgrat no ser una zona on històricament hi ha hagut ramat, tenen un gran potencial i capacitat per a allotjar a més ramats d'ovelles i cabres en extensiu que els que tenen a dia de hui. Aquesta associació té possibilitats d'èxit sempre que l'administració i les polítiques de desenvolupament rural l'acompanyen. Així mateix, cal un canvi de mentalitat en la societat consumidora per a afavorir l'aparició i manteniment dels canals curts de comercialització que serien una eina per a eliminar els intermediaris que actualment s'emporten el gruix del preu del producte.

Començant per organitzar les activitats que segons l'estudi de viabilitat tenen l'èxit assegurat, treballant amb uns objectius clars, sense pressa però sense pausa; aquesta associació pot ser viable i tindre una llarga vida, sempre que també aprofite altres col·lectius amb l'objectiu comú de la sobirania alimentària i treballen de manera conjunta.

6. Bibliografia

- Caparrós, P. 2007. Les comarques centrals valencianes. Revista Crònica. Ontinyent.
- Cucó Giner, M. Josepa. 1982. La tierra como motivo. Propietarios y jornaleros de dos pueblos valencianos. Institució Alfons El Magnànim. València.
- Cervera Arbona, Joan I. 2011. Les comarques centrals valencianes. Un nou marc cap al desenvolupament territorial sostenible. Publicacions de la Universitat de València. València.
- Encuestas ganaderas. Memoria. Resultados 2008. Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino.
- García Carcel, R. 1976. El censo de 1510 y la población valenciana de la primera mitad del siglo XVI. Cuadernos de geografía. Págs. 49-66.
- Sánchez Cabrera, José V. 2008. L'ús del sòl i l'ordenació del territori: els casos de Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears. Observatori de territori i medi ambient. Monografies. Institut del Territori.
- Monllor Rico, N. 2013. La nova pagesia: vers un nou model agrosocial. Quaderns agraris. Págs. 7-24.
- Análisis de la situación económica, social y territorial de la Comunidad Valenciana Documento base para definir la estrategia de la región en el período de programación 2014-2020.2013. Instituto Valenciano de Investigaciones Económicas.
- Normativa europea: Reglament (CE) 834/2007 del Consell, de 28 de juny de 2007, sobre producció i etiquetatge dels productes ecològics.
- Xifra, Q. 2015. Actuacions del DAAM e el marc del Pla de Recuperació del sector oví i cabrum de Catalunya.
- Olaia Larruskain y Asier Arcos. 2014. Dando vida a una idea. Emaús Fundación Sociale Isa Álvarez -EHNE-Bizkaia.
- Joensen, M. 2003. Organic foods in Spain, 2003. Disponible a: http://www.organceurope.net/country_reports/spain/joensen-2003-organic-food-spain.pdf
- García Fernández, J. 2013. La ganadería extensiva y trashumante, clave en la conservación de paisajes de alto valor natural. Atenea Varias. Madrid.

- Caja, G. Las nuevas tecnologías en la gestión de las explotaciones de ovino y caprino. Caja, Gerardo. Actas XVII Foro Nacional de Ovino. Págs. 2-6.
- Vidal, mc.; Vicente, c.; Pérez-baena, i.; Agramunt, C. i Peris, C. 2011. Caracterización del sector productor de leche de cabra en la Comunidad valenciana. Situación actual y perspectivas de Futuro.
- Actividades del Ministerio de Agricultura (MAGRAMA) durante 2011.
- De Schutter, O. 2015. Rapport final: Le droit à l'alimentation, facteur de changement. Assemblée Nationale Nations Unies. Conseil des Droits de l'Homme.
- Hirribaren, M. *et al.* 2015. Quelle place pour les produits fermiers dans les politiques publiques?. Les abattoirs de proximités comme support du développement de la production fermière. Confédération Paysanne.

